

ZEF. 3,9-17; JOH. 1,35-51

“Op zoek naar een mens zonder bedrog”

Willem de Zwijgerkerk, 28 jan. 2018

Prof. dr. E. Talstra

Aantekeningen voor de preek

I. Leerlingen van Jezus - Verbazing

Wat beweegt een mens om leerling van Jezus te worden?

Hoe gebeurt dat, dat mensen hier in het Joh. Evg. overtuigd raken en ‘gewoon’ mee gaan doen?

Lijkt alsof het niets kost.

Johannes de Doper staat daar, met zijn leerlingen. Wijst naar Jezus:

Zegt = 1:29,36. Kijk, hij is het lam Gods. Leven vernieuwt, herstelt.

En ze gaan, Jezus achterna

Doorlezen: nog vreemder. De ene leerling neemt weer een andere mee.

Twee leerlingen van Johannes de Doper; een ervan is Andreas.

Komt dan z'n broer tegen: Simon [“vond zijn broer”]

Dan Filippus. Komt een ander tegen [“vond”] Natanaël.

En allemaal komen ze in aanraking met Jezus en raken overtuigd.

Geen PR, geen beleidsdocumenten, geen vrijwilligersorganisatie, geen folders en flyers – Ze komen elkaar tegen en ze melden zich en doen mee.

Is Johannes hier een beetje romantisch bezig? Is het verhaal over de eerste leerlingen van Jezus zo niet een beetje té mooi?

Of zijn wij als moderne lezers een beetje te cynisch, te veel calculerende burgers? Wat levert het op?

Verhaal van Jezus te romantisch voor het dagelijks bestaan? Zo zou het in de godsdienst eigenlijk moeten, maar ja ... de echte wereld zit zo niet in elkaar.

Wat beweegt ze? Niet een mooie droom, prachtig programma om aan mee te werken. Wij denken vaak in termen van projecten en doelstellingen.

Jezus is niet bezig om vrijwilligers te werven, zoals dat tegenwoordig heet, voor zijn eigen nieuw religieuze organisatie.

Johannes: het gaat om dat moment dat ze elkaar **tegenkomen** [vinden]. Ze **ontdekken** bij elkaar dat er iets aan de hand is. Tussen het dagelijkse nieuws, .de oorlogen, de fraudes, etc. kom je iemand tegen die het spel niet mee speelt – die het ondergaat en het uithoudt.

Johannes de Doper: kijk, “Lam van God dat de zonden van de wereld wegdraagt”, dat is draagt, het uithoudt tot het einde, wegdraagt, verwijdert..

Jezus kijkt ze allemaal aan en kent ze.

42 Kent Simon: jij wordt een Petrus, rots, stevig bodem

47 Kent Natanaël: ik jou als een mens in wie geen bedrog is.

En zegt iets over hen en over hun leven.

Gekend worden, serieus genomen worden, dat is wat mensen overtuigt.

II. zoeken en vinden/ontmoeten

Iets over de gang van zaken. Wat betekent dat, die *ontmoetingen* van Jezus en zijn eerste leerlingen?

Evangelist Johannes vertelt hoe Jezus en zijn eerste leerlingen elkaar ontmoeten ; Heel vaak woorden als “**zien**” en “**vinden**” (aantreffen; tegenkomen). Leerlingen van Johannes de Doper stappen over; gaan Jezus volgen (Johannes: ok; dat is de bedoeling)

39 Jezus: Wat zoeken jullie?

Nieuwsgierig – hoe woont U?

Loopt uit op: wij hebben gevonden /zijn tegengekomen.

Steeds gebruikt de evangelist Johannes het werkwoord: **tegenkomen** (vinden; aantreffen)

Moderne Bijbelvertalingen passen dat soms veel te gemakkelijk aan: (want “vinden” past niet altijd goed; maar soms gebruikt men het toch weer wel.)

41 Andreas vindt/ komt tegen zijn broer: Simon

NBV: kwam tegen

42. Roept: Wij hebben gevonden / zijn tegengekomen, de Messias,

NBV: **gevonden**

Gezalfde waar de mensen naar uitzien.

Daarna nog een keer:

43. Jezus vindt / komt tegen Filippus

NBV ontmoette

45 Filippus vindt / komt tegen Natanaël, stadsgenoot uit Bethsaida

NBV kwam tegen

Roept: wij hebben gevonden / zijn tegengekomen over wie Mozes

NBV **gevonden**

Alleen het woord “*gevonden*” als het over *Jezus* gaat. Anders: tegenkomen. Alsof wanneer mensen Jezus aantreffen, dat veel zwaarder weegt, dan wanneer Jezus mensen aantreft /

tegenkomt. Dat is te vroom. Dan vertaal je de verrassing weg. Het gaat hier bij allemaal om onverwachte ontmoetingen

Wij hebben hem ontmoet /zijn tegengekomen over wie Mozes en de profeten hebben geschreven. Is kenmerkend voor deze nieuwe leerlingen. De schok van herkenning; We hebben *ontdekt*, ontmoet: de Messias, de bevrijder van Israël.

Kenmerkend voor Jezus is: ziet de mensen aan en blijkt hen te kennen. Hij is al *vertrouwd* met hen. Begint niet bij: ik heb een mooi project, paar goede ideeën of dromen. Maar: ik weet wie jij bent en jij doet er toe voor mij, voor Gods koninkrijk.

Maar tegelijkertijd zijn zij dus ook *ontdekt*, heeft Jezus **hen** aangetroffen.

42 Kent Simon: jij wordt een Petrus, rots, stevig bodem

47 Kent Natanaël: ik jou als een mens in wie geen bedrog is.

Zijn profetenwoorden:

“Een Israëliet zonder bedrog” = Zefanja 3:12. In het nieuwe Israël, geen bedrog.

Ik zag je onder de vijgenboom – beeld van nieuwe tijd, Micha 4

Natanaël: Rabbi, als U dat zegt en zoveel vertrouwen hebt ...

Dan moet U wel de koning van Israël zijn . Zefanja 3:15.

Nieuwe Israël; Jezus en zijn nieuwe leerlingen, ze spreken elkaar aan in *de taal van de profetie*. Hij omgeeft zichzelf met mensen uit de Messiaanse tijd, die nu is begonnen: Wij hebben de Messias ontmoet! Maar ook omgekeerd: Hij ontmoette zijn leerlingen. En dat gebeurt in de gewone wereld.

III. Grote woorden en het gewone leven

Wat betekenen die ontmoetingen? Ontmoeting van de grote woorden over Jezus met het gewone, alledaagse leven.

Grote woorden; bijna alle grote woorden uit het Evangelie staan hier op één pagina:

36. Johannes: Lam van God;

41 Andreas: de Messias

45. Filippus: degene over wie Mozes en de profeten hebben geschreven.

49. Natanaël: U moet de zoon van God zijn, de koning van Israël

51. Jezus: de mensenzoon

Zijn hoge woorden, maar (schrijft de evangelist Johannes:) het gaat over gewone mensen: Andreas, Simon, Filippus, Natanaël, het dagelijks bestaan; gaan over dingen die tussen

mensen gebeuren. Over ontmoeten, elkaar tegenkomen. Jezus tegenkomen, aantreffen: je was allang bekend bij hem.

3.1. Waardevol. De liefde komt van twee kanten. Het ontdekken komt van twee kanten. Ik kom mijn leerlingen tegen; jullie komen in mij het begin tegen van Gods koninkrijk. (niet wegwerken in een vertaling)

Voor ons is godsdienst vaak een zaak van hoge idealen. We gaan de wereld verbeteren (nodig, maar dat kunnen we ook zelf wel bedenken). Of: verlangen, voelen, spirituele hoogtepunten.

Hier geen therapie: je moet nog veel bijleren; geen morele opdrachten: je moet zorgen dat je veel beter bent dan zoveel andere mensen; je moet fanatiek bezig zijn met het verbeteren van de wereld.

Jezus geeft geen grote opdrachten: Jezus geeft meteen heel hoog op van zijn leerlingen. Jullie zijn van de nieuwe tijd, die nu begonnen is. Petrus >> rots; basis. Natanaël: een mens waarin geen bedrog is (Zefanja). Een mens zoals het de bedoeling is, het is al begonnen.

3.2. Het gaat zo gewoon: ze komen elkaar tegen; ontdekking is: God is al lang bezig met nieuwe dingen, gebeurt in het leven van gewone mensen. Kan uit Nazareth iets goed komen? Ja, het is al onderweg. En jij hoort er zelf bij, zegt Jezus tegen Natanaël. Jezus moet het ons laten zien: Iemand in wie geen bedrog is – dat bestaat; zulke mensen heb je. En dat is geen zinloos avontuur, tegen beter weten in. Omdat God steeds weer ruimte daarvoor maakt. Het Koninkrijk van God gebeurt!

Jezus laat het ons zien; Hij leeft het voor: een mens in wie geen bedrog is.

Dat is hoopvol en tegelijkertijd voor de mensen die aan de macht zijn een regelrecht bedreiging. Rechtvaardigen, mensen zonder bedrog: ze zijn een regelrechte **bedreiging** voor de fraudeurs, de ideologieën, de geldmagnaten. Ze zijn er, zegt Jezus; Ik kom ze tegen, het zijn om die reden leerlingen van mij.

Niet naïef; Jezus weet wat het betekent om in onze wereld een mens zonder bedrog te zijn. Dat is levensgevaarlijk.

Meest dramatische aanvallen op een mens in wie geen bedrog was: (Internet)

Nieuwsberichten: 7 apr. 2014 - De Nederlandse **pater**-jezuïet Frans van der Lugt, die al bijna vijftig jaar in Syrië woont, is maandagochtend bij een gerichte aanslag om het leven gekomen in ... Dat heeft secretaris **Jan** Stuyt van de Nederlandse Orde van de Jezuiten laten weten. ... De **pater** heeft altijd geweigerd om **Homs** te verlaten.

Op **zondag 28 januari 2018** organiseert het Nederlands Auschwitz Comité de jaarlijkse Nationale Holocaust Herdenking bij het Spiegelmonument 'Nooit Meer Auschwitz' in het

Wertheimpark in Amsterdam. U bent van harte welkom in de hal van het Stadhuis van Amsterdam vanaf 10.00 uur. Om 11.00 uur vertrekt van daar een Stille Tocht naar het Wertheimpark. De Herdenking begint om 11.30 uur en zal rond 12.15 eindigen. Na de herdenking kunnen particulieren en organisaties kransen en bloemen bij het monument leggen.

Is er veel meer leugen dan de afwezigheid van bedrog? Moet je daar cynisch van worden, of extra fanatiek?

Maar ook in dagelijkse bestaan gebeurt het, zegt Jezus (Natanaël): een mens in wie geen bedrog is. Is niet onze uitzonderlijke morele kampioen, maar is het begin van het koninkrijk van God.

Dat beginnetje van Gods rijk zien en tegenkomen – geen opdracht, geen agenda, maar andere ervaring, opnieuw leren kijken. En herkennen, serieus nemen.

Jezus: Er zijn van die mensen bij wie het al is begonnen. Want God is al lang begonnen met zijn koninkrijk. Zo is het de bedoeling: geen bedrog; op iemand bouwen. Het bestaat; het begin is gemaakt –

En hij weet waar hij het over heeft. Een mens zonder bedrog, is een bedreiging voor wie aan de macht is.

Hij werd bedreigd, kapotgemaakt, gedood en God heeft besloten: zo zal het niet aflopen.

Jezus is opgewekt, als eerste van de doden; Hij herleeft, is door de dood heen gegaan!

Als het Lam van God op die manier de zonden van de wereld draagt – verdraagt - beëindigt en zo ver wegdraagt dat ze uit beeld zijn, dan ontstaat er toch ruimte zijn voor de minder perfecte mensen, zoals wij dat allemaal zijn? Dan kun je toch op weg gaan, ontmoeten, zonder dat jij het grote werk zelf moet afmaken?

Jij hoeft het koninkrijk niet te stichten, dat doet hij zelf wel. Maar je zou een beetje kunnen beginnen, zoals Natanaël, leven als een mens zonder bedrog. Dat is al moeilijk genoeg.

Maar het is wel de enige weg die naar leven leidt.

Amen